

بررسی چگونگی مواجهه نظام آموزشی با پدیده جهانی شدن

اسماعیل قاسمی^۱، وحید صالحی^۲، امیرعلی کتابی^۳

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۲/۰۳/۲۵

تاریخ دریافت: ۱۴۰۱/۱۲/۱۸

چکیده:

هدف کلی از انجام این پژوهش، بررسی چگونگی مواجهه نظام آموزشی با پدیده جهانی شدن است. این پژوهش با بکارگیری روش تحلیل محتوای کیفی به واکاوی متون، پژوهش‌های صورت گرفته و همچنین اسناد و تحقیقات انجام شده در این حوزه پرداخته است. نتایج پژوهش حاضر نشان می‌دهد که نمی‌توان در عرصه آموزش و پرورش، پدیده جهانی شدن را نادیده گرفت بلکه باید طوری برنامه ریزی، سیاست گذاری و مدیریت تغییر صورت گیرد که نهایت استفاده از فرصت‌های جهانی شدن در عرصه آموزش و پرورش برای رسیدن به توسعه پایدار بدون شتاب زدگی و عجله صورت گرفته و تبعات حاشیه‌ای آن نیز به حداقل رسد.

واژگان اصلی: آموزش و پرورش، مدیریت آموزشی، نظام آموزشی، جهانی شدن.

۱. دانشجوی دکتری مدیریت آموزشی، دانشگاه محقق اردبیلی، اردبیل، ایران (نویسنده مسئول)

esmaeilghasemi6464@gmail.com

۲. دانش آموخته دکتری جامعه‌شناسی اقتصادی و توسعه دانشگاه آزاد اسلامی واحد گرمسار، گرمسار، ایران

۳. استادیار گروه معارف اسلامی دانشکده الهیات و ادیان دانشگاه شهید بهشتی، تهران، ایران

مقدمه و بیان مسئله

آثار بالقوه جهانی شدن به اندازه و طبیعت این پدیده گسترده است و جهان قرن بیست و یکم نظاره-گر تازه‌ترین و گسترده‌ترین تحولات متأثر از پدیده‌ی جهانی شدن است. مقوله‌ای که با خود پیچیده‌ترین دگرگونی‌ها را در نظام‌های اجتماعی، اقتصادی، سیاسی، فرهنگی و آموزشی ایجاد کرده است و پیامدهای مهمی برای اقتصادهای منطقه‌ای و ملی دارد. از دیگر پیامدهای این مقوله، تحولات وسیع در کمیت و کیفیت ارتباطات بین افراد، گروه‌ها، نهادها، سازمان‌ها، مجامع، شرکت‌ها و سایر تشکلهای اجتماعی است (عصاره به نقل از کارنوی، ۱۳۹۱: ۶۸).

جهانی شدن یکی از مهمترین پدیده‌های دنیای معاصر است که تأثیر بسزایی بر سیستم‌های تعلیم و تربیت در سراسر دنیا و بخصوص در کشورهای در حال توسعه دارد. دنیای در حال توسعه کنونی که تعلیم و تربیت نسل جوان خود را به عنوان پلی برای رسیدن به پیروزی و توسعه می‌داند، با مزایا و معایب متعددی در مسیر بین‌المللی برای رسیدن به جهانی شدن مواجه شده اند (حسینی و همکاران، ۱۳۹۸: ۲۸۶). با توجه به این که جامعه‌ی ایران نیز جامعه‌ای جوان و در حال گذر است و دانش آموزان ما مجبورند با جهانی رو به رو شوند که در معرض تحولات چشمگیر است؛ جهانی که در آن هر رشته از ساختارهای اجتماعی، در حال توسعه و تکامل است؛ جهانی که در آن مشاغل تثبیت شده هر روز تضعیف می‌شود و جهانی که در آن شرایط کار و توانایی‌های حرفه‌ای تغییر می‌کند. ظهور فناوری‌های اطلاعاتی جدید (ماهواره و اینترنت) فرهنگ خاص خود را به جوامع تحمیل نموده و گاه با ارزش‌های فرهنگی جامعه در اصطحکاک قرار می‌گیرد که در کشور ما این اصطحکاک فرهنگی به تضاد فرهنگی مبدل شده است (مرعشی و همکاران به نقل از سجادی، ۱۳۹۲: ۵۵).

جهانی شدن موجب شده تا در بسیاری از موارد مرزهای سستی آموزش و فناوری‌ها از بین رفته و نیازمند آن است که دوباره تعریف شود. برای مثال از بین رفتن مرز بین دولت‌های ملی و جامعه جهانی، بین فرهنگ ملی و خرده فرهنگ‌های تشکیل دهنده آن، بین مدرسه و جامعه محلی، بین خانه و مدرسه، بین آموزش و کار، بین دنیای کار و مؤسسات یادگیری، بین آموزش رسمی و غیررسمی، بین برنامه درسی از قبل تنظیم شده و انتخاب‌های افراد، بین شاگرد و معلم، بین والدین و فرزندان آنها، بین انسان و ماشین و حتی بین رشته‌های مختلف، موجب شده تا چالش‌های عمده‌ای در آموزش ایجاد شود که به‌منظور برخورد با آنها و انطباق با تغییرات پیش آمده، برنامه ریزان و مربیان آموزشی بایستی گام‌هایی فوری و متهورانه برای تجدیدسازمان آموزشی در تمامی جنبه‌ها و ابعاد بردارند و بدیهی است که غفلت از این کار

به معنی سلب مسؤولیت به نفع جهانی سازی و جریان متولی آن است. از مطالعه وضعیت موجود در آموزش و پرورش کشورمان می توان دریافت که در طول سالیان گذشته، تلاش موفقیت آمیزی برای شناسایی این چالش ها و مقابله با آنها به عمل نیامده و اگر هم کاری صورت گرفته جامع و کامل نبوده و نظام آموزشی کشور کماکان به روش سنتی خود اداره می گردد (چاکرزی و همکاران، ۱۴۰۰: ۲). بنابراین این پژوهش در صدد تبیین و بیان چگونگی مواجهه نظام آموزشی با پدیده جهانی شدن است.

مفهوم و تعریف جهانی شدن

جهانی شدن مفهومی با بسامد بسیار بالا در حیطه علوم انسانی و اجتماعی، اقتصاد و سیاست و نیز مدیریت است. فرایند جهانی شدن اقصی نقاط جهان را درنور دیده است و همه ی جوانب زندگی در دنیای امروزی کم و بیش از فرایندهای جهانی شدن تاثیر می پذیرند. گرچه شدت و حدت این فرایندها یکسان نیست اما تمام مناطق، نهادها و فرهنگها را تا حدودی تحت تاثیر قرار داده است. آنچه که مشخص است این است که؛ شکسته شدن مرزها، پیدایش فضای نوین جهانی، تکنولوژی های نوین و پیشرفته و انقلاب اطلاعات و ارتباطات، رشد بازارهای مالی، رشد فعالیت شرکت های چند ملیتی موجب می شود تا فرایند جهانی شدن برای برخی کشورها فرصت و برای برخی دیگر تهدید یا چالش محسوب شود. لذا کشورها باید با تعامل و بازاندیشی و برنامه ریزی عملی در ساختار و نظام های اجتماعی و تدبیر مناسب به تعمیق و توسعه ی هویت ملی و همگرایی جهانی بپردازند و مانع تهاجم فرهنگ های مهاجم و بیگانه شوند و به صورت آگاهانه و هوشمندانه از حالت غیرفعال و منفعل در آیند تا بتوانند در جهت توسعه و تحقق و پویایی نظام تعلیم و تربیت شهروندی خوب و خردمند همت گمارند (سندگل و همکاران به نقل از بریزنیتز و اتزکویتز، ۱۴۰۱: ۴۳۷).

گیدنز (۲۰۰۱) جهانی شدن را به معنای فشردگی روابط اجتماعی بین المللی می داند به گونه ای که رویدادهای محلی در مناطق دور دست تحت تاثیر رویدادهای مناطق بسیار دورتر و برعکس رخ می دهند (عصاره به نقل از گیدنز و هاتون، ۱۳۹۱: ۶۹).

رابرتسون (۱۹۹۲) جهانی شدن را به عنوان یک مفهوم که اشاره به فشرده سازی جهان و تشدید آگاهی از جهان به عنوان یک کل دارد تعریف می کند (ملکی نیا و همکاران، ۱۳۹۷: ۵۲۰). جهانی شدن درک متقابل و تفاهم سازگار به منظور ایجاد ارتباط منطقی و اثربخش است که به تعامل اجتماعی، فرهنگی، اقتصادی، آموزشی و زیست محیطی صرف نظر از نژاد، جنس، آیین و قومیت های گوناگون منتهی می شود (جهانیان و یعقوبیان به نقل از کرمی پور، ۱۳۹۱: ۱۳۱).

مهمترین ویژگی‌های عصر جهانی شدن بر پایه دیدگاه اندیشمندان:

- ظهور دهکده الکترونیک جهانی (مارشال مک لوهان)
- شکل‌گیری جامعه مدنی جهانی یا دموکراسی جهانی (دیوید هلد)
- انقلاب و انفجار اطلاعات و ارتباطات (مانوئل کاستلز و مارشال مک لوهان)
- فشردگی زمانی و مکانی
- گسترش بازیگران فراملی و افزایش اقتدار آنها
- گسترش آگاهی‌های سیاسی، اجتماعی و بره تبیع آن گسترش دموکراسی و کاهش مشروعیت رژیم‌های اقتدارگر
- پایان جغرافیا
- عصر سبیرنیک (بایوردی و کریمیان به نقل از صنیع اجلال، ۱۳۹۳: ۸۱-۸۲).

جهانی شدن فرهنگ

به باوری جهانی شدن در ذات فرهنگ مدرن نهفته است و رسوم فرهنگی نیز در ذات جهانی شدن نهفته است. درحقیقت فرایندهای دگرگون سازعظیم دوران ما با جهانی شدن توصیف می‌شوند و این فرایندها را نمی‌توان به درستی فهمید مگر آنکه آنها را با واژگانی که بار فرهنگی دارند دریابیم. بنه همین سان، این دگرگونی‌ها بافت تجربه فرهنگی را تغییر می‌دهند و درواقع بر درک ما از مفهوم فرهنگ در دنیای مدرن تاثیر می‌گذارند (پیری و میرزایی به نقل از تاملینسون، ۱۳۹۶: ۴۸).

جهانی شدن نظام آموزشی

در قرن بیست و یکم، سیستم‌های آموزش و پرورش با چالش دوگانه تجهیز دانش‌آموزان به دانش جدید، مهارت‌ها و ارزش‌های مورد نیاز برای رقابت در یک بازار جهانی مواجه می‌شوند، در عین حال تولید فارغ‌التحصیلانی که مسئول بزرگسالان، شهروندان خوب کشورشان و جهان هستند. بنابراین، جهانی سازی ما را به چالش می‌کشد تا نه تنها میزان تحصیلات مورد نیاز، بلکه هدف نهایی آن را نیز بازنگری کنیم. پدیده جهانی شدن تأثیرات چشمگیری در سیستم‌های آموزشی و ارتباطی داشته و روش انتقال مطلب و نقش معلم و دانش‌آموز را دچار تحول کرده است. توسعه چنین تکنولوژی انتقال از یک جامعه صنعت محور به جامعه اطلاعات محور را تسهیل نموده است. در عین

حال، یک نقطه تاریک برای جهانی شدن وجود دارد که بسیار باز بودن سیستم های اطلاعات است (حسینی و همکاران به نقل از نورالدین و عبدالعادی، ۱۳۹۸: ۲۸۷).

هدف کلی آموزش و پرورش در هر جامعه ای تربیت افراد براساس الگوی اعتقاداتی و ارزش های اجتماعی، فرهنگی و سیاسی است. بر همین اساس، هر جامعه ای از انسان مطلوب خود تصویری دارد و معنا و غایت معینی برای آموزش و پرورش قائل است. از این رو می‌کوشد افراد خود را بر اساس این تصور و معنا تربیت کند. بنابراین تعیین هدف ها متأثر از ملاحظات فلسفی، دینی، فرهنگی، سیاسی، اقتصادی و اجتماعی است. پس با این وصف با تغییر جهان‌بینی ها، فرهنگ‌ها و اعتقادات گوناگون انسان بر اثر فرایندهای مختلف از جمله جهانی‌شدن، تغییراهداف آموزش و پرورش بسیار محتمل می‌شود (شکوری، ۱۳۸۹: ۷۱).

کارنوی (۱۹۹۹) پنج شیوه ای را که جهانی شدن می‌تواند بر نظام های آموزش و پرورش تأثیر عمده ای داشته باشد، مورد بحث قرار داده است:

۱. تغییر در رویکردهای مالی؛ اکثر دولتها برای کاهش هزینه های دولتی آموزش و پرورش و یافتن منابع مالی جدید برای هزینه های آموزشی شان تحت فشار قرار دارند.
۲. تغییر در بازار کار؛ از سوی دیگر دولت ها برای جذب سرمایه های خارجی نیز تحت فشار بوده و این بدان معناست که کشورهای خارجی منابع مالی و نیروهای کار ماهر را در اختیار دارند. علاوه بر این به دلیل بالا بودن دستمزد نیروهای کار آموزش دیده، تقاضای برخورداری از تحصیلات دانشگاهی و آموزش عالی افزایش یافته است و دولت ها مجبورند آموزش عالی را گسترش دهند علاوه بر این، بس یاری از فارغ التحصیلان مدارس متوسطه آماده رفتن به مراکز آموزش عالی هستند.
۳. تغییر در آموزش؛ کیفیت های نظام های آموزش و پرورش ملی بشدت متأثر از مقایسه های بین المللی شده است. این امر موجب تأکید بیشتر بر برنامه های درسی ریاضی و استانداردهای آزمون گشته است و بسیاری از کشورها برای دستیابی به استانداردها، به تغییر شیوه های آموزشی پرداخته اند. امتحانات و تعیین استانداردهای آموزش بخش وسیعی از تلاش هایی هستند که به منظور ارتقاء سطح مسئولیت و پاسخگویی نظام آموزش و پرورش در قبال جامعه، مورد توجه قرار گرفته اند.
۴. تغییر در فناوری اطلاعاتی _ ارتباطی؛ این فناوری ها به تدریج به نظام های آموزشی معرفی می شوند و تلاش گسترده ای وجود دارد تا برای اقشار کم درآمد، آموزش از راه دور ارائه شود و حتی در آموزش عالی، برنامه های آموزشی به نحوی طراحی شود که مبتنی بر استفاده از کامپیوتر و اینترنت باشد.

۵. تغییر در شبکه های اطلاعات؛ ابزاری برای انتقال فرهنگ جهانی محسوب می شود. بسیاری از گروهها به دلیل تأکید بر ارزش ها و سنن فرهنگی و احساس در حاشیه ماندن با پدیده جهانی شدن مخالفت می ورزند و نسبت به گسترش آن مقاومت می نمایند(عباسپور و مرزوقی، ۱۳۹۲: ۹-۱۰).

چالش های پیش رو آموزش و پرورش در عصر جهانی شدن

- از مهمترین چالش های پیش روی آموزش و پرورش در قرن بیست و یکم عبارت اند از:
 - تنش های همگانی و فردی؛ یعنی نگهداشت هویت انسانی و فردی و فرهنگی در برابر فرهنگ جهانی و جهانشمولی
 - تنش میان جوامع جهانی و محلی؛ یعنی مردم باید بدون از دست دادن جایگاه خویش، در کنار نگهداری از نقش خود در زندگی ملی و جامعه محلی، رفته رفته به شهروندان جامعه جهانی بازگردند،
 - تنش میان دیرین و نوین؛ یعنی چگونه ممکن است بدون پشت کردن به گذشته، با دگرگونی ها سازگار باشند،
 - تنش میان نیاز به رقابت ازیکسو و توجه به برابری فرصت ها ازسوی دیگر،
 - تنش میان گسترش روزافزون دانش و گنجایش همپایی بشر با آن(فروغی نیا و سیدمیرزاپور به نقل از عبادی، ۱۳۹۳: ۱۴۷).

دیدگاه موافقین جهانی شدن آموزش و پرورش

نهاد آموزش و پرورش به شدت تحت تأثیر رویکردهای جهانی قرار دارند و با توجه به اهداف مهم مدرسه که آماده سازی کودکان و نوجوانان برای زندگی در جامعه است انتظار می رود که آموزش و پرورش با تغییرات اجتماعی، سیاسی و اقتصادی در سطح ملی و بین المللی متناسب، همسو و هم جهت باشد و اگر آموزش و پرورش با رویکردهای جهانی همسو نباشد منسوخ خواهد شد و آموزش های غیررسمی و فراملی جای آن را خواهند گرفت(سعادت مند و تیغ بخش به نقل از تافلر، ۱۳۹۰: ۱۰۸).

آموزش و پرورش برای پویایی و بالندگی ناگزیر است مدرسه را به دنیای واقعی پیوند بزند و در کنار ارائه ی دانش های تخصصی در رشته های علمی به دانش آموزان کمک کند. دانش و مهارت هایی را کسب کنند تا بتوانند در مواجهه با وضعیت و اقتضائات عصر جدید از جمله جهانی شدن موفق باشند در

جهانی که فناوری در آن شتابان تغییر می کند دانش به نحو روزافزون تولید می شود. آموزش و پرورش باید بیش از مجموعه ای خاص از اطلاعات را تعلیم دهد، آموزش و پرورش باید به بسط و شکوفایی قابلیت های آدمی بپردازد و مهیای پرورش شهروند جهانی باشد (همان به نقل از عطاران).

بر اساس نظر این گروه، در دیدگاه جهانی، آموزش و پرورش به عنوان وسیله ای برای شرکت در فعالیت های جهانی است. و افراد باید آموزش ببینند تا بتوانند در عرصه های بین المللی موفق باشند و این اهداف، امری فراتر از موفقیت اقتصادی قلمداد می گردد. از نظر این گروه، جهانی شدن می تواند منجر به نوعی ترکیب فرهنگ ها گردد که در درون مرزهای ملی صورت می پذیرد. توانایی زندگی کردن، فهمیدن و ارزش گذاردن بر تفاوت های فرهنگی یکی از ارزشمندترین درس های آموزش و پرورش است که در دیدگاه جهانی می توان آن را برآورده ساخت (صبوری خسروشاهی به نقل از سونداران، ۱۳۸۹: ۱۷۲).

دیدگاه مخالفین جهانی شدن آموزش و پرورش

این گروه معتقدند: در حال حاضر جهانی شدن سعی در ایجاد علائق مشترک برای کسانی دارد که طرفدار آموزش و پرورش دولتی هستند. افرادی که براین باورند در هر منطقه ای از دنیا که زندگی کنند باید بتوانند فرزندان خود را به مدرسه بفرستند و از امکانات آموزش عمومی بهره گیرند. کسانی که اعتقاد دارند برابری در بهره گیری امکانات آموزشی تنها در سایه آموزش و پرورش عمومی امکان پذیر است؛ چراکه بودجه آن توسط دولت تأمین شده و برای همه یکسان ارائه می گردد. آموزش و پرورش که دموکراتیک بوده و مخصوص صاحبان پول و سرمایه نباشد. اما طرفداران جهانی شدن، تصور می کنند که با مطرح نمودن نتایج نظیر یکپارچگی اقتصادی، بی مرز شدن و یگانگی فناوری کشورها و غالب بودن ایدئولوژی نئولیبرال می توانند منشأ علائق مشترک باشند (صبوری خسروشاهی، ۱۳۸۹: ۱۷۳).

چگونگی مواجهه نظام آموزشی با پدیده جهانی شدن

جهانی شدن یک پدیده دو چهره است که توأمان فاصله زا و فاصله زدا، پیوندزا و پیوندزدا، هویت زا و هویت زدا است. فرآیند جهانی شدن نه مثبت است و نه منفی، جهانی شدن نوعی انطباق است و به توان انطباق کشورها در شرایط جدید وابسته است و شرط ورود توانایی و آمادگی رقابت از سوی کشورها است (بایوردی و کریمیان به نقل از شفیعی، ۱۳۹۳: ۹۸).

روند برگشت ناپذیر به سوی جهانی شدن و افزایش همبستگی و اجتماع گرایی؛ همه جوامع را به سوی آینده ای تازه و تا اندازه ای پیش بینی نشدنی می برد. در این فرایند آموزش و پرورش منفعل نیست، بلکه در قرن بیست و یکم یادگیری برای دانستن باید بر شناختی روشن از این مسئله استوار باشد که چه چیزی را باید بدانیم، چگونه باید بدانیم و چه کسی باید در یادگیری و دانستن مشارکت کند. نهاد مهم آموزش و پرورش به ساختاری درست، تدبیر و چاره اندیشی، تعامل و مشارکت نیاز دارد تا از قافله کشورهای توسعه یافته عقب نماند. تنها راه چاره برای زیستن در جامعه جهانی، تربیت انسان‌هایی جهانی، اندیشمند و متفکر با رویکردی شناختی است تا بتوان تهدیدها را به فرصت تبدیل کرد. همچنین مبانی پرورش باید براساس پرورش شخصیت، آزاداندیشی، انتقال فرهنگ تساهل، انتقال عقلانیت و احساس زدایی باشد. ضمن اینکه باید متون علمی را در قالب موضوعات گوناگون به دانش آموزان منتقل کرد. پیاده کردن این مجموعه، مدیریتی قوی می‌طلبد. می‌توان استنباط کرد که نظام آموزش و پرورش ایران همگام با سایر نظام های آموزشی دنیا در معرض فرایند جهانی شدن قرار گرفته و می‌گیرد. از اینرو باید تلاش کند تا فرصت‌هایی را که جهانی شدن پیش روی آموزش و پرورش جوامع قرار می‌دهد به‌کار بگیرد و برای کاهش آثار منفی آن تدابیری بیندیشد تا بتواند افزون بر حفظ میراث‌های فرهنگی و سایر ویژگی‌های بومی، ویژگی‌های فردی را نیز در دانش آموزان رشد دهد و همزمان آنها را با استفاده از فناوری ارتباطات و اطلاعات به شناخت جهان و سایر فرهنگ‌ها قادر سازد (فروغی نیا و سیدمیرزاپور، ۱۳۹۳: ۱۵۴-۱۵۵).

نظام های آموزشی کشورها قصد دارند، به منظور آماده کردن نوجوانان و جوانان برای کارکرد مؤثر در عصر جهانی شدن، در برنامه های خود تجدیدنظر کنند و ارزش ها و مهارت هایی را به فراگیرندگان بیاموزند که بتوانند در ابعاد محلی، ملی و بین المللی نقش مؤثری داشته باشند (کشاورز و همکاران به نقل از قورچیان و افتخارزاده، ۱۳۹۷: ۹۳).

پذیرش جهانی سازی به خصوص در عرصه آموزش و پرورش، مستلزم حضور فعال و مشارکت مبتنی بر منافع و مصالح ملی است. با بهره گیری از اندیشه جمعی و پایداری همگانی به پاسداری از منابع جامعه، موجبات این مشارکت باید به گونه ای فراهم آید که از شتاب زدگی های غیرقابل توجیه و اقدامات غیرکارشناسانه پرهیز شود و قابلیت ها نیز از قوه به فعل درآیند. باید ظرفیت های جامعه و به خصوص بخش آموزش و پرورش برای پذیرش جهانی

سازی و بومی کردن تفکرات جهانی در راستای توسعه پایدار شناسایی و سنجیده شوند. باید زیرساخت های مناسب فرهنگی، اجتماعی و حتی اقتصادی مورد نیاز این کار در جامعه تدارک دیده شود. معلمان باید استفاده از فناوری های نوین اطلاعاتی و ارتباطی را به عنوان ابزار دسترسی به اطلاعات و آموزش در حوزه آموزش و پرورش با در نظر گرفتن جنبه های مخصوص آموزشی، در اولویت قرار دهند. در این راه باید به تعیین راهبردهای کلان پرداخت و به مدیریت تغییر توجه داشت. باید در نظر گرفت، تغییر، فرایندی است که صورت خواهد گرفت و پیش از آن که مجبور شویم به تغییر تن دهیم، باید خود را با شرایط و مقتضیات آن سازگار و تغییرات را نهادینه و بومی سازی کنیم. باید از ابزارهای نوین آموزشی و ارتباطی در مسیر توسعه پایدار بهره جوییم زیرا توسعه بر مبنای دانش مداری و دانایی محوری، محقق می شود (مطلق و جعفری گلنسای، ۱۳۸۹: ۱۲۳).

بسیاری از کارشناسان و متخصصان امر تعلیم و تربیت در نظام آموزشی بر این باورند که با تأثیر فناوری (IT) در فرآیند جهانی شدن نظام آموزشی به جای انتقال یکجانبه‌ی اطلاعات و محفوظات باید برنامه‌ی آموزشی را تغییر دهد و به عنوان یک رابط جهت آشنایی فراگیران با جهان پیرامون آنها ایفای نقش نماید تا فراگیران، خود در نهایت به عنوان خروجی‌های سیستم در تعاملات درونی و بیرونی محیط خویش پویایی لازم را داشته باشند زیرا به قول آقای «پیتر دراگر» در کتاب «جامعه پس از سرمایه داری» یک چیز را می‌توانیم به خوبی پیشگویی کنیم و آن این است که بزرگترین تغییر، همانا تغییر و تحول در دانایی خواهد بود یعنی دگرگونی در آن چیزی که فرهیختگی به حساب می‌آید و در آینده هیچ نهاد دیگری به اندازه‌ی مدرسه به عنوان خط مقدم نظام آموزشی با چالش‌های اساسی و بنیادینی که در نهایت منجر به دگرگونی آن خواهد انجامید، مواجه نخواهد شد (تیموری، ۱۳۹۲: ۱۳۶).

بحث و نتیجه گیری

با رشد فناوری و تکنولوژی و گسترده‌ی شبکه‌های اجتماعی، انتقال اطلاعات و داده‌های فرهنگی، اجتماعی، اقتصادی و سیاسی در سطح جهان رو به افزایش بوده و جوامع در حال تأثیرگذاری بر همدیگر هستند، این امر پدیده جهانی شدن را تسهیل کرده است. لذا پدیده جهانی شدن با فرصت‌ها و تهدیدهایی برای جوامع همراه است که اگر دقیق و کارآمد مدیریت شده و

راهبردهای دقیقی در خصوص آن گرفته شود می‌تواند در راه رسیدن به توسعه پایدار مفید واقع شود. آموزش و پرورش که نوک پیکان جوامع در مباحث گفتمانی و تربیت نسل آینده برای کشور است از این پدیده بیشترین تاثیر را می‌تواند چه در حوزه مثبت و چه در حوزه منفی دریافت نماید. نظام های آموزشی ضمن اشراف به تبعات مثبت و منفی این پدیده باید آموزش‌های لازم جهت مواجهه صحیح عوامل دخیل در جریان آموزش و پرورش و همچنین مخاطبین این حوزه یعنی فراگیران داشته باشند و بطور مستمر و مداوم تغییرات این حوزه را رصد نمایند تا بتوانند مدیریت صحیح تغییر را داشته باشند، محتواهای موجود، برنامه های درسی و آموزشی، سیاست گذاری ها و راهبردها باید متناسب با تغییرات روز و پیشرفت جوامع بوده تا فراگیران و مجریان امر بتوانند نسبت به تبعات منفی و مثبت این پدیده تشخیص درستی داشته باشند.

منابع

- بایبوردی، اسماعیل و کریمیان، علیرضا (۱۳۹۳). جهانی شدن فرهنگ و تاثیر آن بر هویت ملی ایران، روابط بین‌الملل، ۷(۲۸)، ۷۷-۱۰۲.
- پیری، داریوش و میرزایی، نوشین (۱۳۹۶). جهانی شدن و تاثیرات سیاسی آن در ایران، علوم سیاسی، ۱۳(۳۸)، ۴۳-۶۴.
- تیموری، سعید (۱۳۹۲). ارزیابی دیدگاه مدیران و کارشناسان مرکز ملی جهانی شدن پیرامون چالش‌های آموزشی - فرهنگی فراروی آموزش و پرورش در عرصه‌ی جهانی، مطالعات راهبردی سیاستگذاری عمومی، ۴(۱۱)، ۱۳۵-۱۶۴.
- جهانیان، رمضان و یعقوبیان، مریم (۱۳۹۱). سیاست‌های مدیریت بر آموزش در عصر جهانی شدن، علوم سیاسی، ۸(۲۱)، ۱۲۹-۱۴۹.
- چاکرزه‌ی، عمر؛ چاکرزه‌ی، حمیرا و سابکزه‌ی، محمدمین (۱۴۰۰). رویکردهای نوین در مدیریت آموزشی با چالش‌های آموزش و پرورش در عصر جهانی شدن، رویکردهای پژوهشی نوین در مدیریت و حسابداری، ۲(۶۷)، ۲۵۳-۲۶۷.
- حسینی، سید عیسی؛ علی اف، مهر؛ سلیمان، صفر و ابراهیمی، سید علیرضا (۱۳۹۸). بررسی اثرات جهانی شدن بر نظام آموزش و پرورش جمهوری اسلامی ایران، مدیریت و برنامه ریزی در نظام‌های آموزشی، ۱۲(۱)، ۲۸۵-۳۱۰.
- سعادت‌مند، زهره و تیغ بخش، سمیرا (۱۳۹۰). تأثیر مؤلفه‌های پدیده‌ی جهانی شدن بر برنامه‌های درسی تعلیمات اجتماعی دوره راهنمایی. علوم تربیتی، ۴(۱۴)، ۱۰۷-۱۲۶.
- سندگل، سیامک؛ معظمی، مجتبی و حسن مرادی، نرگس (۱۴۰۱). شناسایی و رتبه بندی عوامل و مولفه‌های جهانی شدن در دانشگاه علوم پزشکی ایران، جامعه‌شناسی سیاسی ایران، ۵(۱۰)، ۴۳۶-۴۵۳.
- شکوری، علی (۱۳۸۹). آموزش و جهانی شدن، برگ فرهنگ، دوره جدید (۲۱)، ۶۳-۷۶.
- صبوری خسروشاهی، حبیب (۱۳۸۹). آموزش و پرورش در عصر جهانی شدن؛ چالش‌ها و راهبردهای مواجهه با آن، مطالعات راهبردی سیاستگذاری عمومی، ۱(۱)، ۱۵۳-۱۹۶.
- عباسپور، ارکیده و مرزوقی، رحمت‌اله (۱۳۹۲). ارزیابی تأثیر جهانی شدن بر فرآیند یاددهی - یادگیری در آموزش عالی از دیدگاه اعضای هیأت علمی دانشگاه‌های شیراز و شهید بهشتی، مطالعات برنامه درسی آموزش عالی، ۴(۸)، ۷-۴۰.

عصاره، علیرضا (۱۳۹۱). جهانی شدن و تدوین برنامه‌ی درسی ملی ایران، مطالعات برنامه درسی ایران، (۲۵)۷، ۶۷-۹۴.

فروغی نیا، حسین و سیدمیرزاپور، سید یوسف (۱۳۹۳). جهانی شدن و چالش‌های نظام آموزش و پرورش در پرتو فناوری‌های نوین اطلاعاتی، مهندسی فرهنگی، ۸ (۸۰)، ۱۳۹-۱۵۷.

کشاوری، یوسف، امین بیدختی، علی‌اکبر و محمدی‌فر، محمدعلی (۱۳۹۷). بررسی میزان توجه به مؤلفه‌های شهروندی جهانی در آموزش و پرورش ایران (مطالعه موردی اسناد بالادستی نظام آموزش و پرورش)، نوآوری‌های آموزشی، ۱۷ (۶۸)، ۹۱-۱۰۶.

مرعشی، سید منصور؛ مهرعلیزاده، یدالله و طوسی، طلعت (۱۳۹۲). جهانی شدن و اثرات آن بر اهداف برنامه‌ی درسی نظام آموزشی ایران، علوم تربیتی دانشگاه شهید چمران اهواز، ۶ (۱)، ۵۱-۷۴.

مطلق، معصومه و جعفری گلنسایی، ندا (۱۳۸۹). بررسی پدیده جهانی شدن در عرصه آموزش و پرورش در عصر اطلاعات، مطالعات راهبردی سیاست‌گذاری عمومی، ۱ (۱)، ۱۰۹-۱۲۴.

ملکی نیا، عماد؛ ملکی نیا، زهرا و فیضی، صدیقه (۱۳۹۷). راهبردهای مورد نیاز نظام آموزش عالی ایران در عصر جهانی شدن، سیاست‌های راهبردی و کلان، ۶ (۲۴)، ۵۱۸-۵۴۵.